

Utbildning under påverkan av coronapandemin:

Sammanställning av centrala
iakttagelser från en förenklad
granskning av 225 gymnasieskolor

Innehållsförteckning

Sammanfattande inledning	3
Resultat i korthet.....	5
Gymnasieskolan präglas fortsatt av coronapandemin	9
Distansundervisningen har tårt på eleverna – undervisning i skolan föredras.....	9
Förstärkt stöd till elever att ta igen missade kunskaper.....	16
Aktivt arbete för att förhindra smittspridning.....	22
Slutdiskussion: Fortsatta utmaningar	27
Utveckla kvaliteten vid fortsatt distansundervisning.....	28
Bilaga	30
Urval och genomförande	30

Sammanfattande inledning

När denna rapport publiceras är gymnasieskolorna precis som under våren stängda och eleverna får i huvudsak följa undervisningen på distans. Under hösten har gymnasieeleverna däremot kunnat få sin undervisning i skolan och skolorna har gjort ett stort arbete för att ta hand om och kompensera för de svårigheter som följde av vårens distansundervisning¹. Genom de tidigare granskningarna av distansundervisningen² och den nu aktuella granskningen har Skolinspektionen sammanställt erfarenheter och lärdomar både kring att bedriva undervisning på distans och kring arbetet vid återgång från distansundervisning. Pandemins utveckling innebär att dessa erfarenheter och lärdomar är fortsatt angelägna.

Situationen med pandemin har haft och har en stor påverkan på eleverna i gymnasieskolan, men deras egna röster har saknats i Skolinspektionens tidigare rapporter om utbildning under påverkan av pandemin. Därför ser vi det som särskilt angeläget och värdefullt att i denna rapport kunna belysa hur eleverna upplever situationen och lyfta fram deras perspektiv.

Informationsinsamlingen för denna rapport genomfördes under början av hösten när smittspridningen fortfarande var lägre och skolorna var öppna. Resultaten speglar därför ett annat läge än det skolorna och samhället i stort befinner sig i när rapporten publiceras. Det innebär inte att resultaten är mindre relevanta – ännu ser vi inte slutet på pandemin och dess påverkan på gymnasieskolornas möjlighet att ge eleverna en utbildning av hög kvalitet.

Folkhälsomyndighetens tidigare rekommendation om distansundervisning i gymnasieskolor upphörde att gälla den 15 juni³ och eleverna kunde således återvända till skolorna när höstterminen började. Skolorna och samhället i stort var dock fortsatt påverkade av smittspridningen även om den var lägre i början av hösten. Förordningen (2020:115) om utbildning i vissa skolformer i skolväsendet vid spridning av viss smitta har inneburit fortsatta möjligheter bedriva hela eller delar av utbildningen i gymnasieskolan på distans.⁴ Detta var vad som gällde vid granskningens genomförande. Till följd av att smittspridningen sedan ökade kraftigt fattade regeringen i slutet av november beslut om att utöka möjligheterna att kombinera närundervisning med fjärr- eller distansundervisning.⁵ Förordningen

¹ I rapporten används genomgående begreppet distansundervisning och undervisning på distans, utan att göra någon skillnad på fjärrundervisning och annan distansundervisning.

² Skolinspektionen (2020), *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19 pandemin: En första delredovisning utifrån intervjuer med 45 rektorer*; Skolinspektionen (2020), *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19*, dnr SI 2020:3264; Skolinspektionen (2020), *Gymnasieskolors utmaningar inför höstterminen 2020*, dnr SI 2020:3264. Rapporterna finns tillgängliga på Skolinspektionens hemsida, <https://www.skolinspektionen.se/beslut-rapporter-statistik/publikationer/>.

³ Folkhälsomyndigheten (2020), *Gymnasieskolorna kan öppna till höstterminen*, publicerad 2020-05-29, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/maj/gymnasieskolorna-kan-oppna-till-hostterminen/>.

⁴ Skolhuvudmännens möjligheter och skyldigheter att bedriva verksamhet vid spridning av viss smitta regleras i Förordning (SFS 2020:115) om utbildning i vissa skolformer i skolväsendet vid spridning av viss smitta. Lag (2020:148) om tillfällig stängning av verksamheter på skolområdet vid extraordinära händelser i fredstid ger regeringen möjlighet att besluta om tillfällig stängning av verksamheter som regleras i skollagen (2010:800).

⁵ Utbildningsdepartementet (2020), *Gymnasieskolor får möjlighet att vidta fler åtgärder för att undvika trängsel och minska smittspridning*. Pressmeddelande 2020-11-18.

(2020:115), som gäller till och med den 30 juni 2021, innebär nu att det är möjligt att bedriva hela eller delar av undervisningen på distans också för att undvika trängsel i lokalerna och inte bara, som tidigare, för att undvika trängsel i kollektivtrafiken. I december gick sedan Folkhälsomyndigheten ut med en ny rekommendation om fjärr- och distansundervisning i gymnasieskolan.⁶ Rekommendationen gäller från den 7 december till den 6 januari. Med hänvisning till Skolinspektionens rapport om distansundervisningen under våren, görs dock en rad undantag från rekommendationen. Det handlar om praktiska moment som inte kan skjutas upp, nationella prov och andra examinationer som inte går att genomföra på distans, och om sårbara elevgrupper såsom elever på introduktionsprogrammen och elever som i övrigt är sårbara vid distansundervisning.

Under den första halvan av höstterminen, när Skolinspektionen genomförde granskningen, behövde landets gymnasieskolor hantera såväl följderna av vårens distansundervisning och en fortsatt osäkerhet kring hur pandemins utveckling kan påverka verksamheten. Centrala aspekter i skolornas arbete har varit att ge eleverna förutsättningar att ta igen kurser och moment som sköts upp under våren och att erbjuda eleverna det stöd de behöver för att må bra och klara av sina studier. Samtidigt har skolorna behövt beakta och följa de rekommendationer som finns när det gäller att förhindra smittspridning, samt ha beredskap för att pandemins utveckling kan innebära nya skolstängningar eller hög frånvaro bland lärare eller elever.

Inom ramen för denna granskning har Skolinspektionen följt upp hur gymnasieskolornas arbete har fungerat under höstterminen.⁷ Underlag till rapporten har samlats in via telefonintervjuer med rektorer och elevrepresentanter vid 225 gymnasieskolor, genomförda under vecka 35–42, år 2020. Under intervjun fick rektorerna och eleverna göra egna skattningar av hur vårens distansundervisning fungerat, möjligheterna att kompensera under hösten och skolans åtgärder för att hindra smittspridning. Fokus för intervjuerna har legat på skolans insatser för att ge eleverna möjlighet att komma ikapp och få det stöd de behöver i sin kunskapsutveckling och för sitt mående. Granskningen har haft sin grund i förordningen (2020:115) om utbildning på skolområdet och annan pedagogisk verksamhet vid spridning av viss smitta⁸.

Viktiga avgränsningar

Det är viktigt att betona att granskningen inte genomfördes som en ordinarie granskning utan att den tog formen av en lärande och framåtsyftande granskning som bygger på rektorernas och elevernas egna bedömningar av hur arbetet har fungerat. Skolinspektionen har således inte gjort några självständiga prövningar av

<https://www.regeringen.se/pressmeddelanden/2020/11/gymnasieskolor-far-mojlighet-att-vidta-fler-atgarder-for-att-undvika-trangsel-och-minska-smittspridning/>.

⁶ Folkhälsomyndigheten (2020), Folkhälsomyndigheten rekommenderar att gymnasieskolorna övergår till distansundervisning, <https://www.folkhalsomyndigheten.se/nyheter-och-press/nyhetsarkiv/2020/december/folkhalsomyndigheten-rekommenderar-att-gymnasieskolorna-overgar-till-distansundervisning/>.

⁷ Arbetet med granskningen av gymnasieskolans påverkan av pandemin och denna rapport har skett under projektledning av Lars Thornberg och Helena Olivestam Torold, verksamhetsutvecklare vid GD-staben. Huvudskribent för rapporten har varit Linda Källman, utredare vid Enheten för analys.

⁸ Observera att granskningen genomfördes innan möjligheterna till fjärr- och distansundervisning utökades och innan Folkhälsomyndighetens förnyade rekommendation om fjärr- och distansundervisning.

dessa bedömningar. Anledningen till att granskningen genomfördes i denna förenklade form är att Skolinspektionen varit mån om att inte belasta skolan och dess personal i det ansträngda läge som pandemin innebär. Detta är också anledningen till att lärare och elevhälsa inte intervjuats i granskningen, vilket innebär att viktiga bilder från skolan arbete saknas i rapporten.

Samtidigt finns det ett värde i att förmedla rektorers och elevers berättelser av skolornas arbete och beredskap i denna speciella situation, och att Skolinspektionen sätter dessa resultat i ett sammanhang. Ett central syfte med rapporten är därför att bidra med positiva exempel och ett lärande för hur undervisning kan bedrivas under pandemin med god kvalitet.

Det är också viktigt att betänka att Skolinspektionens granskning genomfördes i ett läge då smittspridningen i Sverige var lägre än nu när rapporten släpps, vilket också påverkar skolornas bedömning av pandemins påverkan på verksamheten. Urvalet av skolor i granskningen är inte slumpmässigt utan har syftat till att fånga variation hos skolor i landet. Den bild som de tillfrågade rektorerna och eleverna ger är därmed inte generaliserbar till alla skolor i Sverige, men kan ge ett viktigt underlag kring hur många skolor arbetar med de granskade områdena.

Skolinspektionens förhoppning är att denna rapport kan bidra med lärdomar även för andra skolor än de som ingått i granskningen, genom att belysa de områden som framstår som särskilt utmanande i gymnasieskolans hantering av pandemin och de arbetssätt som fungerat särskilt väl.⁹

Resultat i korthet

De iakttagelser Skolinspektionen har gjort bekräftar i stort den bild vi har från tidigare granskningar av gymnasieskolans utmaningar med anledning av pandemin. Resultaten ger samtidigt en fördjupad bild av utmaningarna, inte bara vid distansundervisning, utan också när det gäller att kompensera och stötta upp när eleverna kan få sin undervisning i skolan. Elevernas röster har varit särskilt värdefulla för att få en bättre bild av vilka svårigheter de upplever och vilket stöd de behöver. Resultaten sammanfattas här i korthet.

- Även om det finns vissa elever som upplever att distansundervisning fungerar bra är den övergripande bilden den att eleverna upplevde det som en lättnad att i början av hösten få återvända till undervisning i skolan.
- I tidigare granskningar har vi sett att distansundervisning kan leda till minskad motivation. Dessa resultat förstärks i denna rapport. Eleverna uttrycker att känslan av ensamhet och minskad motivation växer ju längre distansundervisningen varar. I en mindre andel av skolorna förekom distansundervisning även under första halvan av höstterminen. Det har då handlat om att delar av undervisningen bedrivits på distans, oftast för elever i år 2 och 3. I den här granskningen påtalar eleverna dessutom att distansundervisning har en negativ inverkan också på själva lärandet, som hämmas av att eleverna inte kan samarbeta och diskutera med andra

⁹ För en mer djupgående beskrivning av framgångsfaktorer och utmaningar när det gäller distansundervisning hänvisas till resultaten från Skolinspektionens tidigare uppföljning av gymnasieskolans arbete; *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19-pandemin: Skolinspektionens centrala iakttagelser efter intervjuer med rektorer*, dnr SI 2020:3264.

elever på det sätt de vanligen gör i klassrummet. Genom att exempelvis ordna digitala grupprum har lärare i några skolor förbättrat möjligheterna till samarbete mellan eleverna. Här finns det enligt rektorerna ett stort framtida behov vid fortsatt distansundervisning.

- I de tidigare rapporterna beskrevs att vissa elevgrupper är särskilt sårbara vid distansundervisning. I denna granskning ser vi att det på skolorna görs stora ansträngningar för att stödja dessa elevgrupper när undervisningen är tillbaka på skolan. Precis som i tidigare granskningar beskriver rektorerna att skolorna gör stora ansträngningar på många olika sätt för att stödja elever som har svårigheter i skolarbetet. Genom våra intervjuer med eleverna framkommer dock att eleverna inte alltid känner till det som skolorna gör och att de därför har en mer pessimistisk syn än rektorerna på möjligheter att få stöd. De elever som är mer nöjda är elever på skolor där elevhälsa eller lärare är de som tar kontakterna med eleverna. De elever som är mindre nöjda är de där skolan förväntar sig att de själva hör av sig om de behöver hjälp.
- Trots de utmaningar vi tidigare sett under vårterminen har APL i stor utsträckning kunnat genomföras på de skolor som ingått i den här granskningen. Detta är ett positivt fynd i granskningen. Den fortsatta smittspridningen innebär dock fortsatta och nya stora utmaningar. Några områden är mer direkt drabbade, men alla branscher och arbetsplatsernas möjligheter att ta emot elever påverkas i någon mån. Vi ser också att skolorna själva har börjat beakta risker för smittspridning även ute på de arbetsplatser där eleverna ska genomföra sin APL.
- Det finns skolor där rektorer och elever samstämmt uppger att alla delar av utbildningen kunde genomföras under våren. De flesta skolor har dock behövt planera för att ge eleverna möjlighet att under höstterminen ta igen sådant som sköts upp under våren. Typiskt sett är det praktiska inslag i olika kurser som behövt skjutas upp. En särskild utmaning ses i många yrkeskurser, framförallt beroende på att eleverna måste få möjlighet att förvärva kunskaper och förmågor från kurser på lägre nivåer innan de kan ta sig igenom fortsättningskurser och därigenom få möjlighet att nå upp till branschkraven. Eleverna har en mer negativ bild än rektorerna när det gäller möjligheterna att ta igen missade moment. Resultaten belyser att en del skolor tydligare behöver kommunicera såväl aktuell lägesbild som planer och tänkbara lösningar till eleverna, för att undvika onödig oro och missförstånd.
- Eleverna har i denna granskning berättat att bristande lärarstöd och sämre kommunikation med lärarna under distansundervisningen har påverkat lärandet, även i teoretiska ämnen. Svårigheterna har varit särskilt påtagliga i svenska som andraspråk för nyanlända elever, men många elever upplever också att undervisningen i ämnen som matematik och fysik har fungerat sämre. Detta är resultat som överensstämmer med det som tidigare granskningar har visat, men nu bekräftar intervjuer med elever denna bild. Flera skolor har under hösten erbjudit extraundervisning och utökade möjligheter till stöd så att eleverna kan komma ikapp.
- Överlag ger både elever och rektorer uttryck för att skolorna har vidtagit många kreativa åtgärder för att minska smittspridning och att informationen till eleverna om hur de ska agera för att bidra till minskad

smittspridning är god. Exempel på åtgärder är att eleverna har hemklassrum där de får undervisning i alla ämnen, i stället för att gå mellan olika delar av skolan, högertrafik i korridorerna, hygienstationer med handsprit med mera. Utmaningar finns framförallt i skolor där lokalerna försämrar möjligheterna att hålla avstånd. Det finns flera exempel på skolor där trängsel i skolan varit ett viktigt skäl till att delar av undervisningen sker på distans. Eleverna uttrycker att de själva lätt glömmer att hålla avstånd, men också att lärarna tar olika hårt på riktlinjerna och är olika bra på att påminna eleverna.

- Återkommande i de tidigare genomförda granskningarna, så även i denna, ser vi att möjligheten att följa undervisningen på distans vid milda symtom i många skolor lyfts fram som ett viktigt verktyg för att förhindra smittspridning. Fortfarande ser vi också att inställningen och utförandet skiljer sig kraftigt mellan olika skolor. I vissa skolor beskriver rektor detta som något som kan ordnas utan större insatser, medan rektorer i andra skolor lyfter fram att det innebär mycket merarbete för lärarna och därför bör undvikas. Det innebär att i vissa skolor kan elever med milda symtom följa undervisningen, medan elever i andra skolor får frånvaro och missar undervisning – alternativt är mindre benägna att stanna hemma.
- Utifrån erfarenheterna från vårens distansundervisning ger de flesta rektorer uttryck för att de har en planering och beredskap för hur de ska kunna upprätthålla kvaliteten i utbildningen om ett nytt eller utökat behov av distansundervisning uppstår. En större oro finns i skolor som har mer att ta igen från våren eller som har fler elever som är särskilt sårbara vid distansundervisning – här nämns framförallt elever på introduktionsprogrammen och förstaårselever. Skolinspektionen har tidigare påtalat oron för sårbara elevgrupper, vilket hörsammades i Folkhälsomyndighetens nya rekommendation om distansundervisning där undantag görs för elever på introduktionsprogrammen och elever som på andra sätt är sårbara vid distansundervisning.

Utifrån de bilder rektorer och elever förmedlat i intervjuer, har Skolinspektionen i vissa fall valt att i återkopplingen till skolorna formulera en eller flera rekommendationer kring frågor eller områden som är angelägna för skolorna att arbeta vidare med. Dessa rekommendationer har i huvudsak berört följande områden.

- **Information till och kommunikation med eleverna:** Många skolor har av Skolinspektionen fått rekommendationen att i högre utsträckning kommunicera med och informera eleverna. Här handlar det framförallt om att tydligare kommunicera läget kring vad som har missats med anledning av pandemin och hur skolan planerar att eleverna ska kunna ta igen förlorad undervisning, men också om att fånga upp och visa att man beaktar elevernas erfarenheter.
- **Uppföljning av distansundervisningens konsekvenser:** Här tar rekommendationerna sikte på att få en bättre bild på skolan av distansundervisningens konsekvenser, inte bara i fråga om undervisning som inte har kunnat slutföras, utan också vad gäller hur kunskapsutvecklingen hos alla elever har påverkats och hur eleverna har påverkats psykosocialt. Här ingår även att följa upp förutsättningarna för lärare och övrig personal att bedriva undervisning och stödja eleverna.

- **Åtgärder mot smittspridning:** Flera skolor rekommenderas att mer aktivt prata med och informera eleverna om pandemin och skolans åtgärder för att uppnå större förståelse och ökad benägenhet att följa rutiner och riktlinjer. Här kan det även handla om att ta del av elevernas erfarenheter och att involvera elever i att ta fram dessa åtgärder.
- **Beredskap:** Ett mindre antal skolor har rekommenderats att på olika sätt förstärka sin beredskap för eventuell återgång till distansundervisning. Här handlar det dels om enstaka skolor där rektor uttryckt att det saknas konkreta planer för hur en sådan situation ska lösas, dels om mer konkreta rekommendationer om att ge lärare fortbildning eller utrymme för gemensam planering, eller att hitta fler vägar att stötta eleverna socialt vid en återgång till distansundervisning. Det är oklart om dessa skolor hann skärpa sin beredskap inför den distansundervisning som blev aktuell i slutet av höstterminen 2020. Pandemins utveckling understryker att fortsatt beredskap är nödvändig.

Gymnasieskolan präglas fortsatt av coronapandemin

När denna rapport skrivs har coronapandemin tagit ett nytt grepp om skolorna och landet i stort. Det som redovisas i rapporten beskriver läget under första delen av hösten, så som det då uppfattades av elever och rektorer.

Inledningsvis redogörs för hur gymnasieskolorna hanterar återverkningarna av vårens distansundervisning när det gäller hur eleverna har mått och vad de behöver för att ta igen missade utbildningsmoment. Här ser Skolinspektionen att det inte minst är angeläget att lyfta fram elevernas egna upplevelser av att få hela eller delar av undervisningen på distans. Vidare beskrivs ett i många skolor förstärkt arbete för att nu stötta eleverna att komma ikapp kunskapsmässigt. Slutligen redovisas hur gymnasieskolorna under hösten arbetat med att förhindra smittspridning och deras beredskap inför förnyad stängning eller en situation med stor frånvaro bland lärare eller elever.

Rapporten avslutas med Skolinspektionens reflektioner om de fortsatta utmaningar gymnasieskolorna står inför för att också fortsättningsvis kunna ge eleverna en undervisning av god kvalitet och goda möjligheter att lyckas med sin utbildning.

Distansundervisningen har tårt på eleverna – undervisning i skolan föredras

Det var tydligt när granskningen genomfördes under början av hösten att det för många elever var en lättnad att återigen få undervisning i skolan, eftersom vårens distansundervisning innebar stora påfrestningar. Rektorer och elevrepresentanter är eniga om att den psykosociala situationen är den aspekt som varit tyngst under distansundervisningen. Många elever har känt sig isolerade och stressade, vilket indirekt också kan påverka lärandet och prestationerna. Eftersom delar av undervisningen även under hösten sker på distans, behöver frågan fortsätta att uppmärksammas. Eleverna i en skola belyser hur viktigt det är att skolan frågar eleverna hur de mår: "Det är väldigt lätt att dölja att man inte mår bra när undervisningen sker på distans." En rektor beskriver att eleverna i skolans egen utvärdering beskrivit hur de "tappat styrfart när de arbetar hemifrån" och att de "kan känna sig ensamma i slutet av dagen", något som känns igen i många av de elevintervjuer som har gjorts i den här granskningen. En bild som framkommer är att det kunde kännas spännande i början med distansundervisning, men allt eftersom har många elever upplevt bristande motivation.

Högre arbetsbelastning men minskat lärande

Men det är inte enbart den psykiska påfrestningen det handlar om. Eleverna beskriver också att den undervisning som sker på distans innebär högre

arbetsbelastning med mycket eget arbete och inte sällan långa arbetsdagar. Bland de faktorer som bidrar till ökad belastning och svårigheter för elever nämns till exempel att lärarna planerar undervisningen utan hänsyn till de teknikproblem som kan uppstå, vilket leder till att skoldagen sträcker sig utanför normal skoltid. Återkommande uppger elever att det är svårare att ställa frågor till läraren när undervisningen sker på distans och att det blir färre tillfällen för respons från lärarna. Även om lärarna har funnits tillgängliga, exempelvis via chatten, upplever många elever att det direkta stödet i form av att läraren hör av sig och frågar varje elev hur det går saknas. En del elever uttrycker också frustration över att olika lärare har olika strategier för hur kontakten med eleverna ska ske, exempelvis att vissa lärare vill ha direktkontakt, medan andra vill kommunicera via mail. Precis som de tidigare granskningarna av vårens distansundervisning visade, vittnar eleverna i många skolor om att de får många skriftliga uppgifter vid distansundervisning, eftersom lärarna är måna om att kunna göra bedömningar av elevernas kunskaper.¹⁰

Det är tydligt att ensamarbetet vid distansstudier upplevts enahanda av eleverna, men elever lyfter också fram hur det hämmar lärandet. Granskningen visar att det vid många skolor finns enstaka elever som tidigare inte haft några uttalade stödbehov, men som i och med distansundervisningen fått svårt att klara sina studier. Elever beskriver till exempel hur de saknar att kunna bolla idéer med varandra, inte minst i ämnet matematik. Ämnena matematik och fysik är också de ämnen som elever och rektorer främst lyfter fram där otillräckligt lärarstöd upplevts särskilt tydligt för eleverna.

För vissa elever har distansundervisningen varit positiv

I intervjuer med eleverna framkommer att det i många skolor finns enstaka elever som har gynnats av distansundervisningen och som under våren haft en ökad närvaro och varit mer engagerade än tidigare. Elever som har gynnats upplever att de har fått mera gjort än vanligt och sett fördelar med att bestämma mer själva över sitt studieupplägg. Flera rektorer har uppmärksammat att det för vissa elever med diagnos inom autismspektrat har fungerat bättre med distansundervisning. Det gäller då särskilt elever som kan ha haft stor frånvaro tidigare.

Samtidigt framkommer att såväl högpresterande elever som elever med stödbehov sedan tidigare har upplevt en högre stress än normalt. Elevers stress har påverkats av att de har upplevt att de inte fått tillräcklig hjälp, inte hunnit med sina uppgifter och haft svårt att koncentrera sig.

Eleverna efterfrågar ett mer aktivt arbete för att fånga upp hur de mår

I många skolor där eleverna ger en positiv bild av att skolorna fångat upp hur de mått under distansundervisningen betonar eleverna att lärare och mentor genom kontinuerlig kontakt känner eleverna väl, ser hur de mår och därigenom kan stötta eleverna i att få hjälp. Det finns exempel på skolor där eleverna beskriver att elevhälsan aktivt tog kontakt med alla elever under distansundervisningen under våren och sedan fortsatt under hösten varit aktiv i relation till eleverna och visat att de finns. I en skola berättar eleverna om flera olika insatser som uppskattades – elevhälsan gick ut med olika hälsotips för att hålla uppe måendet under vårens

¹⁰ Skolinspektionen (2020), *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19*.

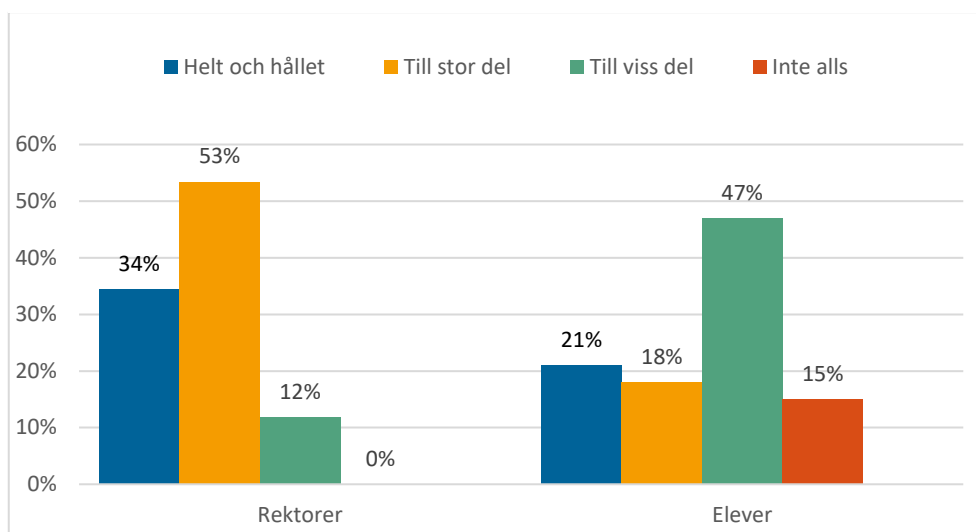
hemmastudier och satte upp ett konto i sociala medier där eleverna kunde ställa frågor. Skolan såg också till att eleverna hade digitala smågrupper som de kunde koppla upp sig mot för att kunna ha sällskap och stöd av varandra under skoldagen. Flera av de stödinsatser som eleverna berättar att skolan initierade under distansundervisningen kan vara fortsatt aktuella eftersom distansundervisning kan vara nödvändigt en längre tid.

I skolor där eleverna ger en mer negativ bild av om skolan tagit reda på hur de har mått, upplever eleverna att skolan i sin uppföljning enbart haft fokus på hur det har gått för eleverna kunskapsmässigt. Bilden de ger är att det varierar mellan lärare i vilken utsträckning eleverna har känt att de har intresserat sig för hur det går för dem och hur de mår. I någon skola lyfter eleverna upp att lärarna i de gymnasiegemensamma ämnena intresserat sig mer för hur eleverna har det, jämfört med lärare i yrkesämnena. Ett annat exempel som elever som är mer negativa till hur skolan arbetat inom detta område är att resurser som skolsköterska och kurator i och för sig finns tillgängliga, men att det åligger eleverna själva söka upp dem. Elevintervjuerna visar också sammantaget att elever i många skolor känner att ett för stort ansvar hamnat på dem själva när det gäller att få hjälp, och då framförallt när det gäller måendet. Med tanke på att många som mår dåligt psykiskt drar sig undan och har svårt för att ta kontakt är det här en viktig signal till skolorna att fånga upp.

Sammantaget är elevernas bild av hur skolan fångat upp hur de mår betydligt mer negativ än rektorernas. Rektorerna vid knappt nio av tio skolor av skolorna skattar att de *helt och hållet* eller *till stor del* har kunnat identifiera elever vars mående (oro, stress, ångest) kan ha påverkats negativt av perioden med distansundervisning. Endast i knappt fyra av tio skolor skattar eleverna att skolan *helt och hållet* eller *till stor del* har tagit reda på hur eleverna har mått under distansundervisningen. I knappt hälften av skolorna är elevernas uppfattning att skolan endast *till viss del* har tagit reda på hur eleverna mått och i drygt en av tio skolor menar eleverna att skolan *inte alls* har tagit reda på hur de har mått under distansundervisningen.¹¹ De här siffrorna sänder en tydlig signal – kanske har många skolor haft bättre koll på elevernas mående än vad eleverna är medvetna om, men skolorna behöver i sådant fall mer aktivt möta upp det behov av stöd elever kan ha i sitt mående.

¹¹ Frågornas formulering kan eventuellt förklara en del av diskrepansen mellan rektorernas och elevrepresentanternas svar. Rektorerna fick skatta i vilken utsträckning skolan "har lyckats identifiera de elever eller elevgrupper som påverkats negativt i sitt mående av perioden av distansundervisning". Elevrepresentanterna fick skatta i vilken utsträckning skolan "har tagit reda på hur ni elever mått under distansundervisning".

Diagram 1: Andel rektorer som skattar att de identifierat elever som mår dåligt på grund av pandemin samt andel elever som skattar att skolan har tagit reda på hur de mått under distansundervisningen.

Rektorerna positiva till att nu kunna stärka eleverna i deras mående

Att distansundervisning för många elever innebär en stor ensamhet har blivit tydligt för många rektorer. Det rektorer berättar om är till exempel vissa elevers tendenser att förskjuta dygnsrytmen, få sämre kostvanor och ha svårt att hålla tag i såväl skolarbete som sociala kontakter. Det finns exempel på att skolor under hösten har fått "börja om" i arbetet med de elever som haft störst stödbehov och stor frånvaro redan innan vårens stängning. Rektorer ser också att även högpresterande och ambitiösa elever kan behöva stöd med måendet. De ambitiösa eleverna kan exempelvis oroa sig över att eventuellt sämre prestationer under distansundervisningen kan ha påverkat möjligheterna till fortsatta studier.

Rektorerna ser överlag positivt på möjligheterna att stödja de elever som mår dåligt till följd av distansundervisningen – nästan samtliga uppger att skolan *helt och hållet* eller *till stor del* har möjlighet att stödja dessa elever under höstterminen. Endast några få procent av rektorerna ser sämre möjligheter att stärka eleverna i deras mående.

Många skolor satsar, enligt rektorerna, extra på förebyggande och främjande aktiviteter under höstterminen. Efter att ha uppmärksammat hur ensamma många elever blev under våren, beskriver en rektor att skolan under hösten har satt igång ett arbete där bland annat skolans kurator och trygghetsgrupp tillsammans initierat olika aktiviteter för att minska ensamheten och öka trivsel och trygghet. En rektor framhåller vikten av studieträning – något som erbjuds alla elever i början av varje hösttermin, men som rektorn nu ser är särskilt viktigt. Bland exemplen från övriga skolor finns ett dansprojekt som inletts i syfte att stärka den psykiska hälsan hos eleverna.

När det gäller individuella insatser berättar rektorer och elever från flera skolor att kuratorerna nu finns tillgängliga i högre utsträckning för eleverna. I några skolor berättar rektorerna att eleverna får stöd av mentorer och speciallärare med att planera och strukturera sina studier. Det finns också exempel på skolor där rektor ser att det kan behöva ges mer tid till elevhälsa och lärare att prata om

psykosociala frågor med eleverna på individuell basis, för att fullt ut möta alla elevers behov.

När det gäller de mer sårbara eleverna inom introduktionsprogrammen finns exempel på robust och aktivt arbete för att höja elevernas motivation efter distansundervisningen och stödja dem i en fortsatt osäker situation där delar av undervisningen fortsatt sker på distans. Exempel på sådant arbete är att mentorerna dagligen stämmer av med eleverna hur deras studiesituation och mående ser ut, och vid behov tar kontakt med lärare och elevhälsa för ytterligare insatser. Eleverna på introduktionsprogram lyfter bland annat fram stöd från kuratorn som betydelsefullt.

Komma ikapp efter vårens distansundervisning

Den övergripande bilden i den här granskningen är att den planerade undervisningen till stor del kunde genomföras under våren. Elever och rektorer är eniga om att de delar som var svårast att klara av under våren var de praktiska inslagen i olika ämnen. Det gäller både gymnasiegemensamma ämnen och yrkeskurser.

Det arbetsplatsförlagda lärandet (APL) kunde genomföras som planerat i relativt hög utsträckning under våren, även om undantag finns, i synnerhet inom områden som vård och omsorg samt hotell och turism vilka båda påverkats starkt av pandemin.¹² Inom yrkesintroduktionsprogrammen är kraven på genomförd APL inte lika starka och det finns exempel på att APL ersattes med praktiska prov i skolan för elever på yrkesintroduktionsprogrammet vård och omsorg. I de skolor där inte alla elever kunde genomföra sin APL under våren beskriver de flesta rektorer att eleverna endera redan har kunnat ta igen sin APL eller att det finns en plan för hur det ska göras under hösten. Det är även vanligt att skolorna lägger in fler veckor med APL än vad som krävs, så att det ska finnas "att ta av".

Även om de flesta rektorer vid granskningens genomförande uppgav att skolan hade en plan för hur eleverna ska få sin APL, uttryckte de också en oro för att en ökad smittspridning kan omkullkasta planerna. Det gäller inte bara de områden och branscher där pandemin har en direkt negativ påverkan, som exempelvis vården och turismsektorn. Rektorer beskriver försvårande omständigheter även inom andra sektorer. Ett exempel är att en rektor uppfattar att policyn inom transportsektorn nu är att inte ta emot elever, eftersom det uppfattas som en risk att sitta långa stunder i en lastbilshytt med en elev. En ökad smittspridning kan också öka oron hos eleverna själva. Det finns exempel på att elever själva valt att avstå från att genomföra APL inom barn- och fritidsprogrammet, av rädsla för att bli smittade.

En stor majoritet av skolorna uppger att frånvaron under vårterminen var mindre eller som vanligt, bland såväl lärare som elever. Enstaka undantag finns, exempelvis

¹² I den lägesbedömning som Skolverket publicerat under hösten, uppgav 17 procent av huvudmännen att möjligheterna att genomföra APL under hösten påverkats i ganska hög eller mycket hög utsträckning. Skolinspektionen har i denna granskning inte sett indikationer på problem i den omfattningen, men har heller inte undersökt saken kvantitativt. Skillnaden kan delvis förklaras med att respondenterna i Skolverkets undersökning är huvudmän, varav de allra flesta har ansvar för utbildning där APL är aktuellt, medan respondenterna i vår granskning är rektorer och elever, där inte alla har koppling till utbildning där APL är aktuellt. Se Skolverket, 2020, *Lägesbild av situationen i gymnasieskolan med anledning av covid19-pandemi: INSAMLING 21–25 SEPTEMBER*, <https://www.skolverket.se/getFile?file=7376>.

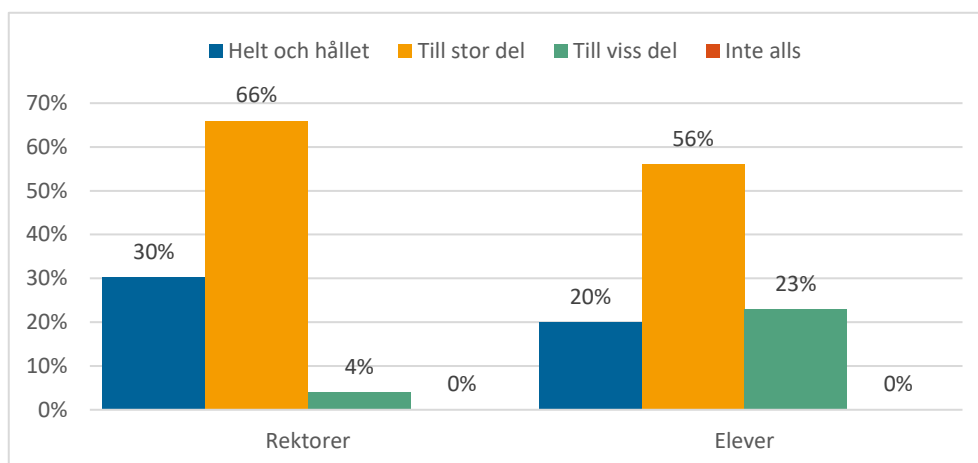
en skola där rektor och elever beskriver en hög lärarfrånvaro, på grund av att en del lärare upplevde att de inte klarade av att genomföra undervisningen på distans. Här är det viktigt att komma ihåg att en hög närvaro vid distansundervisning inte automatiskt innebär att alla var aktiva och deltog i undervisningen, vilket har noterats också i våra tidigare granskningar av distansundervisningen.¹³

Det varierar hur vårens utbildning kunde genomföras

I en mindre andel av skolorna är uppfattningen hos såväl rektor som elever att utbildningen under våren helt och hållet kunde genomföras som planerat utan att några uppgifter eller moment behövde skjutas upp. Den vanligaste uppfattningen, hos både rektorer och elever, är att utbildningen *till stor del* kunde genomföras – rektorer vid sju av tio skolor och elever vid sex av tio skolor har den uppfattningen. Bilden kan dock skilja sig mellan rektorer och elever i samma skola och mellan elever på olika program i samma skola. Av intervjuerna framgår att eleverna på teoretiska program ibland har en mer positiv bild än eleverna på program med mer praktiska inslag, något som kan kopplas till att just praktiska moment har varit svåra att genomföra i vissa skolor.

Sammantaget är elevernas bild av vad som kunde genomföras under våren något mer negativ än rektorernas. Medan tre av tio rektorer uppger att eleverna *helt och hållet* kunde följa utbildningen som planerat under vårterminen 2020, menar eleverna vid två av tio skolor att de helt och hållet hann med planerade uppgifter och moment. Den tydligaste skillnaden är att eleverna i mer än två av tio skolor menar att de endast *till viss del* hann med planerade uppgifter och moment under våren; endast några procent av rektorerna gör en lika negativ skattning.¹⁴

Diagram 2: Andel rektorer som skattar att eleverna kunnat fullfölja utbildningen samt andel elever som skattar att de hann med planerade uppgifter och moment under våren 2020.

Genomgående har rektorer och elevrepresentanterna i storstadsområdenas skolor en mer positiv bild av hur vårterminen klarades av, jämfört med skolor i andra kommuntyper. Samtidigt finns också en skillnad vad gäller huvudmannatyp och elevantal, där bilden av hur undervisningen kunde genomföras under våren är mer positiv i skolor med enskilda huvudmän och i skolor med ett lägre elevantal,

¹³ Skolinspektionen (2020), *Gymnasieskolors utmaningar inför höstterminen 2020*.

¹⁴ Observera dock att diskrepansen kan ha att göra med att rektorer respektive elevrepresentanter gjorde sina skattningar utifrån frågor som var delvis olika formulerade.

jämfört med skolor med offentliga huvudmän respektive skolor med ett högre elevantal. Skillnaden mellan kommuntyper i dessa skattningar kan sannolikt förklaras av den högre förekomsten av mindre fristående gymnasieskolor i storstadsområdena. Det ska samtidigt påminnas om att urvalet inte är utformat för att medge generaliseringar vad gäller alla landets gymnasieskolor.

Risk för schematrängsel för att komma i kapp

En del skolor beskriver att de skapat utrymme att ta igen de praktiska inslagen under hösten genom att de hade mer undervisning i teoretiska moment under våren. I andra skolor behövs däremot större insatser för att få plats med mer undervisning i schemat och en större oro kring hur det ska gå. Ett par rektorer nämner de särskilda utmaningar de ser i vissa yrkesprogram, där kurserna bygger på varandra och alla moment är viktiga för elevernas fortsatta utbildning. Dessutom ställer branscherna krav på vad eleverna ska kunna när de lämnar skolan, vilket är komplext att förhålla sig till, menar en rektor. I dessa skolor finns planer på att använda såväl kvällstid som lov för att hinna ikapp med kurserna. Här behöver påminnas om att den snabbt tilltagande smittspridningen efter granskningens genomförande kan ha skapat hinder för de strategier och planer skolorna haft när det gäller att ta igen missade moment, samt innebära en risk att ytterligare moment behöver skjutas upp.

Särskilt inledningsvis under vårens distansundervisning hade många skolor svårt att hitta former för att undervisa elever på språkintruktionsprogrammen, där i synnerhet elever som varit i landet en kortare tid eller hade väldigt lite skolbakgrund hade svårt att ta till sig undervisning på distans. Denna utmaning betonades särskilt i den granskning Skolinspektionen gjorde för att följa upp läget inför höstterminens start.¹⁵ När det gäller dessa elevgrupper handlar det primärt inte om att kompensera för missade moment, däremot beskriver rektorerna att dessa elever nu under hösten behöver ges extra stöd för att ta igen utebliven progression i lärandet.

Eleverna mer negativa än rektorerna till möjligheterna att ta igen missade moment

Särskilt bland elever på yrkesprogram finns i en del skolor en oro över möjligheten att ta igen det som missats. Till exempel uttrycker yrkeselever i år 2 att det inte känns bra att inte ha med sig de grunder i yrkeskurserna som de skulle ha fått i år 1. Det blir en ökad arbetsbelastning för eleverna att både försöka ta till sig grunderna och gå vidare med efterföljande kurser. Eleverna lyfter också fram problem kring kurser som genomfördes och avslutades under våren. Exempelvis menar eleverna i en skola att skolan inte gjorde något för att uppmärksamma elever som hamnade efter och att det nu inte går att göra något åt sänkta betyg, eftersom kurserna avslutades förra terminen. Hade de däremot fått underkänt i ett eller flera ämnen skulle de ha fått stöd för att klara kurserna.

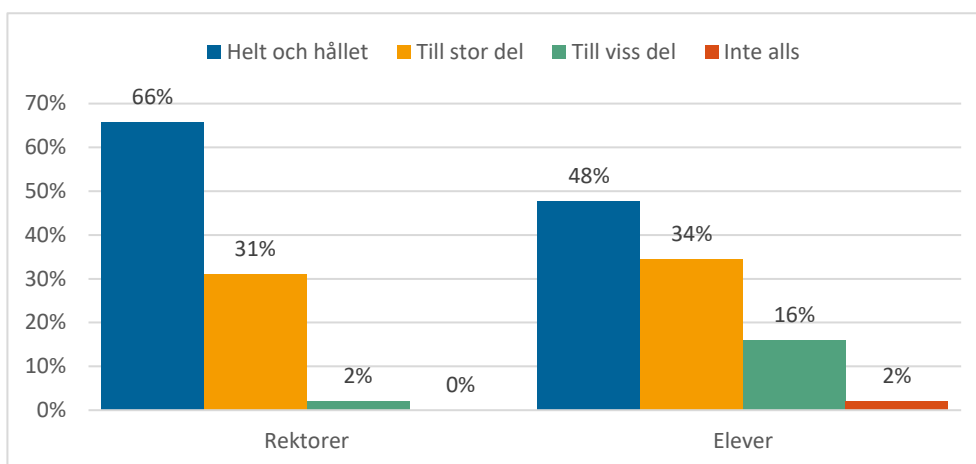
Vid nära sju av tio skolor svarar rektorerna att skolan *helt och hållet* kommer att kunna erbjuda eleverna att ta igen de uppgifter och moment som skjutits upp och tre av tio svarar *till stor del*.¹⁶ Några enstaka svarar *till viss del*. Elevernas bild är även här något mer negativ jämfört med rektorernas – vid knappt hälften av

¹⁵ Skolinspektionen (2020), *Gymnasieskolors utmaningar inför höstterminen 2020*.

¹⁶ Rektorerna vid en fjärdedel och eleverna vid femtedel av skolorna uppger att det inte är aktuellt att ta igen missade utbildningsmoment, vilket tolkas som att deras uppfattning är att inget har behövt skjutas upp.

skolorna tror eleverna att de *helt och hållet* kan erbjudas möjlighet att igen de kurser eller moment som fick skjutas upp och andelen som svarar endast *till viss del* är större bland eleverna än rektorerna. Vid fyra skolor menar eleverna till och med att skolan *inte alls* kommer att kunna erbjuda dem att ta igen uppskjutna kurser och moment.

Diagram 3: Andel rektorer som skattar att skolan kunna erbjuda eleverna att ta igen de uppgifter och moment som skjutits upp och andel elever som skattar att skolan kommer att kunna erbjuda dem möjlighet att ta igen förlorade kurser/moment.

Förstärkt stöd till elever att ta igen missade kunskaper

Även om vårens resultat i form av andel elever med godkända betyg och uppnådd gymnasieexamen inte visar någon nedgång¹⁷, beskriver rektorer i såväl denna som tidigare granskningar samt elever i denna granskning att distansundervisning inte ger samma möjligheter till lärande som undervisning på plats i skolan. Medan eleverna betonar ett sämre lärarstöd i stort, nämner rektorer försämrade möjligheter för lärare att variera undervisningen. Rektorer lyfter farhågor om att elevernas lärande kan ha påverkats negativt av att undervisningen mest bestått av information och skriftliga uppgifter.

Bara ett mindre antal rektorer lyfter tydliga konsekvenser i form av sämre resultat. Då handlar det framförallt de gymnasiegemensamma ämnena engelska, matematik, samhällskunskap, svenska och religionskunskap. Det finns exempel på skolor där rektorn ser en direkt koppling mellan distansundervisningen och att vissa elever inte kunde ta examen. Det finns elever som upplever att de fått sämre betyg på grund av distansundervisningen, men det finns också elever som själva upplever att de presterade sämre utan att det påverkade deras betyg. Rektorn i en skola, där andelen elever som fått godkänt var något högre i våras än året innan,

¹⁷ Enligt officiell statistik höjdes resultaten, såväl vad gäller andel behöriga till gymnasiet och andel som tar gymnasieexamen inom tre år. Se Skolverket, 2020, "Andel behöriga elever ökar trots corona", <https://www.skolverket.se/om-oss/press/pressmeddelanden/pressmeddelanden/2020-07-15-andelen-behoriga-elever-okar-trots-corona>.

lyfter möjligheten att kunskapsbedömningarna kan ha gjorts mindre noggrant och menar att bedömningsfrågan behöver diskuteras mer.

Tätare uppföljningar viktiga för att identifiera kunskapstapp

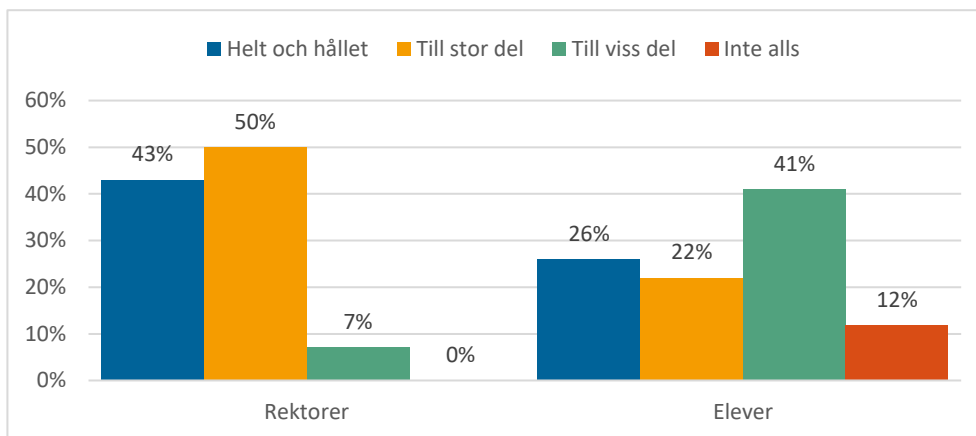
Många skolor har gjort stora ansträngningar för att följa upp hur det går för eleverna och hitta olika sätt att stödja dem när det pågår distansundervisning. I skolor där eleverna är positiva till skolans insatser berättar de till exempel att mentor, lärare eller elevhälsa under distansundervisning har kontinuerlig kontakt med varje elev för att höra hur det går. I skolor där eleverna har en mer negativ bild pekar de framförallt på att det har varit upp till eleverna själva att signalera om stödbehov, att skolan inte aktivt tagit reda på hur det går eller om de behöver stöd.

I flera skolor berättar rektorer att det nu görs tätare uppföljningar av elevernas studieresultat för att kunna följa deras kunskapsutveckling. Ett exempel på insats för att identifiera elever vars kunskapsutveckling påverkats negativt av distansundervisning, som rektorer lyfter, är att inventera alla underkända kursbetyg i syfte att göra en plan för hur eleverna ska nå ett godkänt betyg. Några rektorer lyfter dock fram att det kan vara svårt att identifiera de elever som uppnår godkända betyg, men som under ordinarie förhållanden kunde nå högre betyg.

Ett eventuellt begränsat fokus på elever som riskerat att inte nå de godkända betygen skulle kunna förklara att rektorerna skattar skolans ansträngningar att identifiera stödbehov betydligt högre än eleverna. Rektorerna vid drygt nio av tio skolor uppskattar att skolan *helt och hållet* eller *till stor del* har kunnat identifiera elever som påverkats negativt i sin kunskapsutveckling, medan andelen skolor där elevrepresentanterna gör en sådan skattning är knappt fem av tio.¹⁸

¹⁸ De frågor som ställts till rektorer respektive elevrepresentanter har olika utformning, vilket kan förklara en del av diskrepansen. Medan rektorer fick skatta i vilken utsträckning skolan "har lyckats identifiera elever eller elevgrupper som påverkats negativt i sin kunskapsutveckling av perioden av distansundervisning", fick elevrepresentanterna skatta i vilken utsträckning skolan "har gjort stora ansträngningar för att ta reda på om ni elever, som en följd av perioden med distansundervisning, behöver mer stöd än vanligt för att lyckas med skolarbetet".

Diagram 4: Andel rektorer som skattar att de elever vars kunskapsutveckling riskerar att ha påverkats negativt av perioden av distansundervisning har identifierats samt andel elever som skattar att skolan har gjort ansträngningar för att ta reda på om eleverna, som en följd av perioden med distansundervisning, behöver mer stöd än vanligt för att lyckas med skolarbetet.

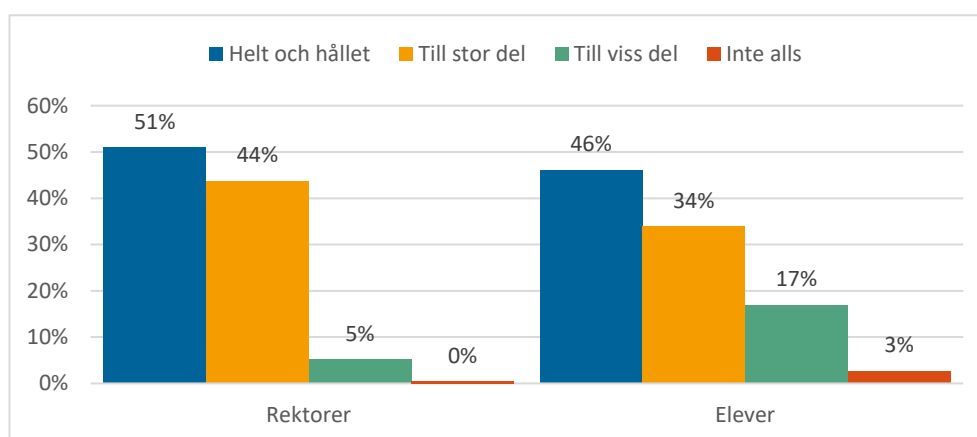
Ett mer aktivt arbete med stödinsatser under hösten ger eleverna tillförsikt

I de flesta skolor berättar rektorerna om ett aktivt arbete för att under början av hösten stödja elever som halkat efter kunskapsmässigt. Det handlar exempelvis om att lärare och elevhälsa arbetar tillsammans för att hitta bra sätt att möta upp stödbehoven, att alla lärare görs tillgängliga och att lärarna fått extratid för att genomföra provningar under hösten. Mer konkreta insatser som nämns av rektorer är möjligheten att ha dubbla lärare, förlängda kurser och enskild undervisning för de elever som behöver extra mycket stöd. Ett digitalt extrastöd i matematik är ett exempel på en stödinsats från våren som har kunnat fortsätta användas under hösten. Flera rektorer har sett behov av att förstärka just matematikundervisningen under hösten.

I många skolor upplever eleverna att stödet från skolan är bättre nu under hösten än under vårens distansundervisning. De berättar till exempel att de som elever som kände att de kom efter med skolarbetet under våren, i början av höstterminen uppmanades kontakta sin mentor och göra upp en plan för att komma ikapp. Bland de stödinsatser som nämns av eleverna finns sådant som extratid, extra uppgifter och enskild undervisning. I skolor där eleverna skattar stödet högt beskriver de också sådant som att skolan är duktig på att informera om hur man ska gå tillväga för att få hjälp och stöd, att skolan löpande följer upp hur det går för eleverna eller framhåller den goda relationen mellan mentorer eller lärare och elever som viktig. I några skolor påpekar eleverna att skolan endast uppmärksammat elever som blev underkända i ett eller flera ämnen i våras, men inte uppmärksammat eller erbjudit stöd till elever som i övrigt haft en sämre kunskapsutveckling.

Sammantaget har eleverna en relativt positiv bild av möjligheten att nu få stöd för att komma ikapp kunskapsmässigt. I närmare hälften av skolorna är elevrepresentanternas bild att skolan *helt och hållet* kommer kunna ge eleverna det stöd de för att komma ikapp, i drygt tre av tio skolor är bilden att skolan kommer lyckas med detta *till stor del*. Samtidigt innebär det att eleverna i två av tio skolor har en relativt låg tilltro till att de kommer få det stöd de behöver för att komma ifatt kunskapsmässigt – deras uppfattning är att de endast *till viss del* eller *inte alls* kan få det stöd de behöver. Det kan jämföras med rektorernas uppfattning, där drygt nio av tio svarar att skolan *helt och hållet* eller *till stor del* kommer att kunna kompensera eleverna så att de kan ta igen ett eventuellt kunskapsstapp. Endast några få procent av rektorerna svarar att skolan kommer att klara det endast *till viss del* och ingen svarar att skolan *inte alls* kommer klara det.

Diagram 5: Andel rektorer som skattar att skolan har möjlighet att kompensera eleverna så att de kan ta igen ett eventuellt kunskapsstapp och andel elever som skattar att de får eller kommer få det stöd som de behöver för att komma ifatt i undervisningen.

Stöd till elever på introduktionsprogrammen

En utmaning som gäller elever på introduktionsprogrammen i stort, är att många av eleverna har ett stort behov av tydlighet och struktur och ett större behov av nära kontakt med en lärare eller annan vuxen i skolan. I ett par skolor uttrycker rektorerna att de under våren hade svårt att "hålla tag i" dessa elever, bland annat på grund av att den osäkra situationen inneburit att information har lämnats med kort varsel. Bland mer konkreta insatser för att stötta kunskapsutvecklingen hos elever på introduktionsprogrammen finns exempel på extraundervisning i svenska och svenska som andraspråk. På så sätt kan eleverna ges möjlighet att ta igen eventuellt kunskapsstapp från våren. Undervisning i mindre grupper med samma lärare, för att ge eleverna en lugn studiemiljö med få störningar, är ett annat exempel på hur eleverna stötts. I vissa fall har lärdomar kunnat dras av distansundervisningen, som i en skola där rektor berättar att lärarna i samband med distansundervisningen i våras uppmärksammade att de behövde vara mer noggranna med lektionsstrukturen och upplägget på lektionerna. Rektor hoppas att detta nu kan överföras till klassrumssituationen och stärka elevernas lärande.

Elever som precis påbörjat sina studier inom gymnasieskolan och som dessutom inte behärskar svenska språket är extra utsatta vid distansundervisning. Det gäller inte minst eleverna på språkintruktionsprogrammet, där flera rektorer framhåller att många elever har bristande datavana och mycket basala kunskaper i

svenska. Vid vissa skolor beskriver rektorerna ett mer aktivt arbete redan från våren för att främja dessa elevers möjligheter att ta till sig undervisningen och komma vidare i sin kunskapsutveckling. Exempelvis kunde elever under våren få komma in till skolan i mindre grupper för att få stöd i att lära sig arbete via dator, så att de sedan kunnat följa undervisningen även på distans. Tillsammans med mycket stöd i klassrummet när eleverna sedan varit i skolan, menar rektorer att de stora kunskapsstappen har kunnat undvikas för många elever. Det finns också exempel på skolor där rektorn inte planerat för några kompensatoriska insatser under hösten för dessa elever, trots att rektorn kunnat konstatera att de språkintröskselever som precis påbörjat sina studier när skolorna stängde i våras sannolikt haft en sämre kunskapsutveckling.

Värdefullt med ett samlat grepp om stödinsatserna

Mående och kunskapsutveckling hänger inte sällan ihop och det kan därför vara svårt att göra en skarp uppdelning mellan vad som är stöd i elevernas mående och vad som är stöd i kunskapsutvecklingen. Vid sidan av själva inläringen, kan elever behöva stöd såväl med att planera och strukturera sina studier, som att hantera orostankar och stress. För att möta elevernas behov kan det vara värt för skolorna att se över vilka behov som kan mötas genom generella stödjande och förebyggande insatser, respektive vad som behövs i form av individuella insatser.

Det är viktigt att också informera om vad skolan gör och hur eleverna kan få stöd. Intervjuerna med elevrepresentanterna synliggjorde i några fall vikten av kontinuerlig information till och dialog med eleverna. Ett konkret exempel på det är en skola där eleverna såg mycket pessimistiskt på möjligheterna att ta igen missade moment, trots att rektorn menade att det fanns en plan för hur alla elever skulle kunna kompenseras för det de missat – det enda problemet var att planen ännu inte hade kommunicerats till eleverna. Läget är givetvis fortsatt osäkert och planer kan behöva ändras, men det kan ha betydelse för elevernas uthållighet och motivation att känna att skolan har "koll på läget" genom att tydligt förmedla både hur skolan arbetar för eleverna ska få möjlighet att klara sina kurser och att skolan aktivt intresserar sig för hur eleverna mår och informerar om det stöd som finns.

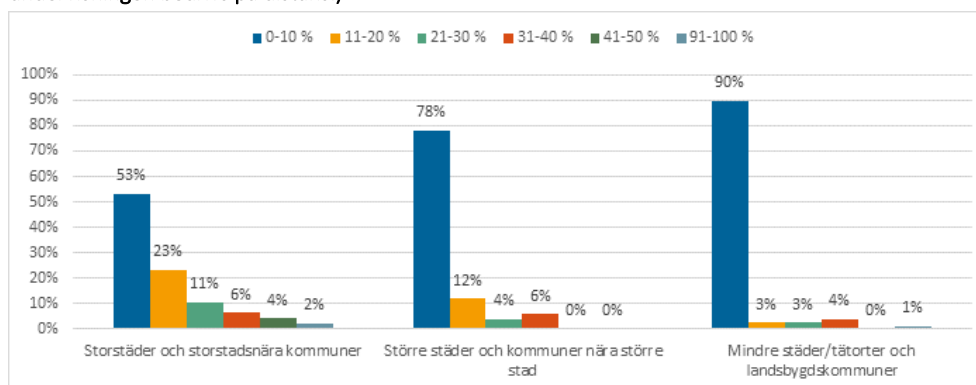
Fortsatt distansundervisning kräver att anpassningar görs

Distansundervisning har varit fortsatt aktuellt i flera skolor redan från början av hösten. I totalt drygt två av tio skolor i den här granskningen uppskattar rektor att 11–40 procent av undervisningen bedrivs på distans. I resterande skolor – i knappt åtta av tio skolor bedrivs under hösten¹⁹ ingen eller max 10 procent av undervisningen på distans.

Det finns en tydlig geografisk skillnad, där distansundervisning är mer vanligt förekommande i och runt storstäderna. Skillnaden är förväntad och förklaras sannolikt med att fler elever i dessa områden använder kollektivtrafik för att komma till skolan.

¹⁹ I enstaka skolor utgjorde distansundervisningen en större andel. Andelen distansundervisning kan ha ökat efter att intervjuerna i denna granskning genomfördes, på grund av den tilltagande smittspridningen. Från den 7 december 2020 ska gymnasieskolorna generellt ha gått över till distansundervisning, i enlighet med Folkhälsomyndighetens nya rekommendation om distansundervisning som gäller till och med den 6 januari 2021.

Diagram 6: Rektors uppskattning av hur stor andel av undervisningen som bedrivs på distans under början av höstterminen, uppdelat på gymnasieskolor i olika kommungrupper. (Tolkningshjälp: I 53 procent av skolorna i storstäder och storstadsnära kommuner skattar rektor att högst 10 procent av undervisningen bedrivs på distans.)

Det kan variera mellan elevgrupper hur stor del av deras undervisning de följer i skolan respektive hemifrån, beroende på hur och varför en skola valt att ha delar av undervisningen på distans. Ett upplägg som återkommer är att skolan låter eleverna i år 1 ha all undervisning i skolan medan eleverna i år 2 och 3 är i skolan varannan vecka alternativt en eller flera dagar i veckan. Detta innebär att för många elever bedrivs utbildningen på distans ungefär hälften av tiden, efter att de under delar av vårterminen haft all undervisning på distans. Ett vanligt sätt att dela upp undervisning är, enligt några rektorer, att praktiska moment eller undervisning i ämnen som visat sig vara särskilt svåra för elever på distans – som matematik och fysik – ligger under de dagar eller veckor då eleverna är i skolan, medan det är de mer teoretiska momenten som genomförs på distans. I och med den ökade smittspridningen har det sannolikt nu under slutet av höstterminen återigen blivit aktuellt med distansundervisning i många skolor.

Generellt uttrycker rektorerna att det är angeläget att så långt det är möjligt göra de individuella anpassningar som behövs för att alla elever ska kunna både följa och ta till sig undervisningen, även vid eventuell distansundervisning. Utifrån de erfarenheter som har gjorts hittills ser många rektorer exempelvis att det vid distansundervisning är nödvändigt att göra undantag för vissa elever, och i stället ge dem möjlighet att följa distansundervisningen från skolan. Det kan handla om elever som har dåliga studiemöjligheter i hemmet på grund av trångboddhet eller annat. Flera rektorer ger uttryck för att det finns ett behov av att utveckla arbetet med att stödja elever som har det extra svårt vid distansundervisning. Här nämns exempelvis inackorderings elever, elever med svåra hemförhållanden men också elever som generellt har större stödbehov och svårigheter med självdisciplin. För den sistnämnda kategorin elever ser rektorer exempelvis att tydliga rutiner är viktigt. I några skolor berättar eleverna att de som behövde extra stöd under vårens distansundervisning undantagsvis kunde få komma till skolan och få hjälp att komma vidare. Detta är något som uppskattades av eleverna och ett exempel på anpassningar som kan vara fortsatt nödvändiga.

Vid sidan av individuella anpassningar finns också behov av att utveckla arbetsätt och former för distansundervisningen generellt. Elever beskriver till exempel på behovet av att samarbeta och diskutera med andra elever. Det kommer i granskningen upp några goda exempel där rektorer berättar att lärare främjat

elevernas möjligheter till samarbete och diskussion genom att skapa mindre digitala grupprum för eleverna.

Aktivt arbete för att förhindra smittspridning

När höstterminen 2020 började kunde gymnasieelever och lärare åter mötas i skolan, men pandemin har ändå fortsatt prägla verksamheten. I olika utsträckning har gymnasieskolorna tvingats hitta nya lösningar för att kunna bedriva undervisning på ett sätt som minimerar risken för smittspridning. Samtidigt har skolorna behövt ha beredskap för vad en ökad smittspridning kan innebära i form av stor frånvaro bland lärare och elever, eller till och med en återgång till att helt bedriva undervisningen på distans.

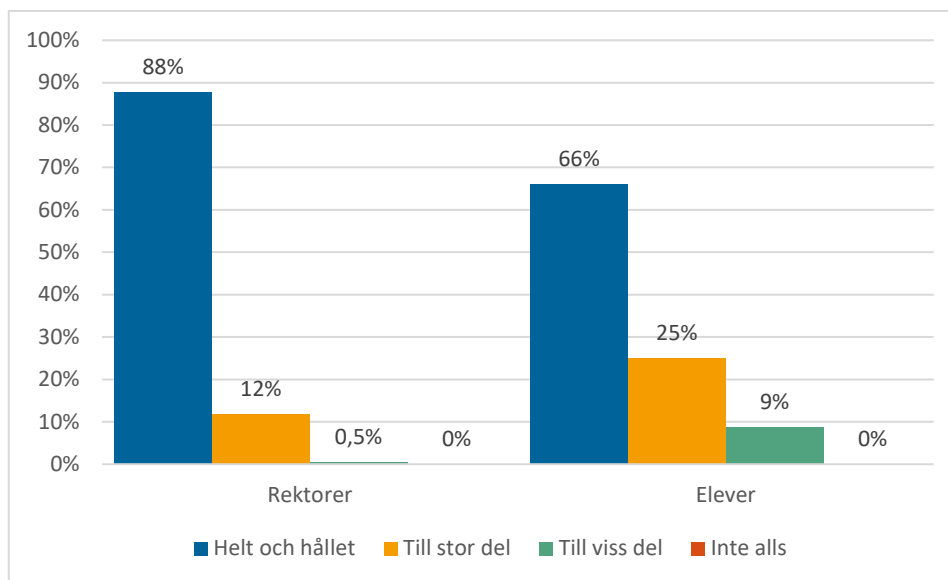
Noggrann information och många anpassningar för att minska smittspridning i många skolor

Elever och rektorer berättar att skolorna har informerat om förhållningsregler och åtgärder mot smittspridning på flera olika sätt, exempelvis via skolplattformen, uppsatta anslag i skolan eller genom att presentera dem samlat för eleverna vid terminsstart. Det finns också exempel på skolor som delat ut information på flera språk, så att elevernas vårdnadshavare ska kunna ta del av riktlinjerna och skolans åtgärder på sina modersmål. Det är dock få av rektorerna som berättar vid intervjuerna att de har tagit fram ett sådant underlag under den period som pandemin har pågått.

I några skolor har rektorernas och elevernas utsagor belyst vikten av att inte bara informera, utan också göra elevernas delaktiga i arbetet för att förhindra smittspridning. Genom att involvera eleverna både i framtagande och utvärdering av förhållningsregler och åtgärder ges de större ansvar, vilket ökar benägenheten att också följa reglerna.

Överlag uttrycker elevrepresentanterna att skolan har gett god information om förhållningsregler och åtgärder mot smittspridning – i runt nio av tio skolor instämmer eleverna i att skolan *helt och hållet* eller *till stor del* har gett tydlig information om de riktlinjer och rutiner som gäller i verksamhetens lokaler för att minska risken för smitta. Rektorerna skattar informationsinsatserna ytterligare något högre, framförallt när det gäller information till personalen.

Diagram 7: Andel rektorer som skattar att skolan har gett tydlig information till personal om de riktlinjer och rutiner som gäller i verksamhetens lokaler för att minska risken för smitta samt andel elever som skattar att skolan har gett dem tydlig information om vad som gäller i skolans lokaler och under skoldagen för att minska risken för smitta.

Vid sidan av information om förhållningsregler till personal och elever har de flesta skolor genomfört någon typ av anpassningar för att underlätta att hålla avstånd och hålla god handhygien. Både elever och rektorer beskriver att det är vanligt med schemaändringar för att undvika trängsel både i skolan och i kollektivtrafiken, att ytterligare salar används som matsal och markeringar i golvet som påminner om avstånd. I en del skolor har man möjlighet att använda flera klassrum så att färre elever vistas i samma rum eller kunnat ändra möbleringen för att skapa större avstånd. Det finns också exempel där skolan har flyttat om elevskåpen i korridorerna, så att skåpen står längre från varandra. En rektor berättar vidare att skolan har infört pedagogisk lunch, för att lärare ska ha möjlighet att påminna eleverna om att hålla avstånd i matsalen.

Flera rektorer beskriver att en strategi för att minska möten mellan olika elevgrupper är att ha hemklassrum, det vill säga att en klass får undervisning i alla ämnen i en och samma sal i stället för att röra sig mellan olika salar under skoldagen. Dessa klassrum hålls också tillgängliga för eleverna under rasterna, så att de kan vara där i stället för att röra sig i korridorerna. Det finns också exempel på skolor som har infört "högertrafik" i lokalerna. I många skolor finns handsprit eller "hygienstationer" utplacerade i klassrum och andra uppehållsrum. Påminnelser – framförallt att lärare påminner eleverna – om att hålla avstånd eller använda handsprit, lyfts fram som en viktig beståndsdel.

I ett par skolor betonar rektorerna att det är viktigt att åtgärderna också är differentierade; olika lokaler, grupper av elever och lärare behöver olika insatser och regler beroende på de förhållanden som råder för olika grupper. En rektor beskriver att varje programarbetslag får meddela hur de vill ha bänkarna åtskilda och vaktmästarna placerar överblivna bänkar längs nere i klassrummen, dels av utrymmesskäl, men också för att inte skapa sittplatser på andra ställen.

I skolor med praktiskt inriktade utbildningar finns det också behov av att göra rent maskiner, verktyg och instrument som används av flera. I en skola med musikinriktning berättar rektorn att skolan lyckades ordna ett förmånligt inköp av mikrofoner, så att eleverna kan ha sina egna i stället för att dela. Eleverna berättar också att de uppmanas ta med och använda egna instrument eller annars vara särskilt noga med rengöring av lånade.

En rektor berättar vidare att det finns funderingar på utöka riskbedömningen av APL-platserna till att även omfatta åtgärder för att hindra smittspridning.

En utmaning att hålla avstånd i vissa skolor

I några skolor berättar rektorer och elever att skolans lokaler och antalet elever i klasser och grupper begränsar möjligheterna att hålla avstånd. Det finns exempel där det fungerar i klassrummen, men inte i matsalen och tvärtom – att anpassningar har kunnat göras för att möjliggöra att hålla avstånd under lunchen, men där inga anpassningar har gjorts i klassrummen.

Många elevrepresentanter medger att elever lätt glömmer att hålla avstånd även när det är möjligt, särskilt på raster. I flera skolor lyfter eleverna också att lärare agerar olika, både vad gäller hur de själva agerar och vad gäller att påminna eleverna om att hålla avstånd eller andra förhållningsregler.

I en skola berättar rektorn att en lärare tagit fram en prototyp för mer skyddande kåpa som smittkänsliga lärare kan använda sig av när de ska gå runt i klassrummet och hjälpa elever.

Fortsatt distansundervisning en av åtgärderna mot smittspridning

I flera skolor beskriver eleverna upplägget med att delar av undervisningen under höstterminens första del fortsatt bedrivits på distans, till exempel genom att år 2 och 3 studerar hemifrån varannan vecka, som en insats som delvis motiveras av att skolan vill minska antalet elever i skolan. Det finns exempel på skolor där eleverna anser att det ändå är så många elever i skolan att det inte märks när en årskurs är borta.

Vid sidan av att minska trängseln i skolan genom att olika elevgrupper turas om att få undervisning hemifrån och i skolan, är det också relativt vanligt att eleverna ges möjlighet att följa undervisningen hemifrån vid lättare sjukdom. Detta gäller också lärare – en rektor hänvisar till att erfarenheterna från våren underlättar nu; om en lärare är hemma med milda symtom skapas ett digitalt rum där läraren undervisar hemifrån. Dessa möjligheter bör öka incitamenten att stanna hemma vid lättare sjukdom och därigenom minska risken för smittspridning.

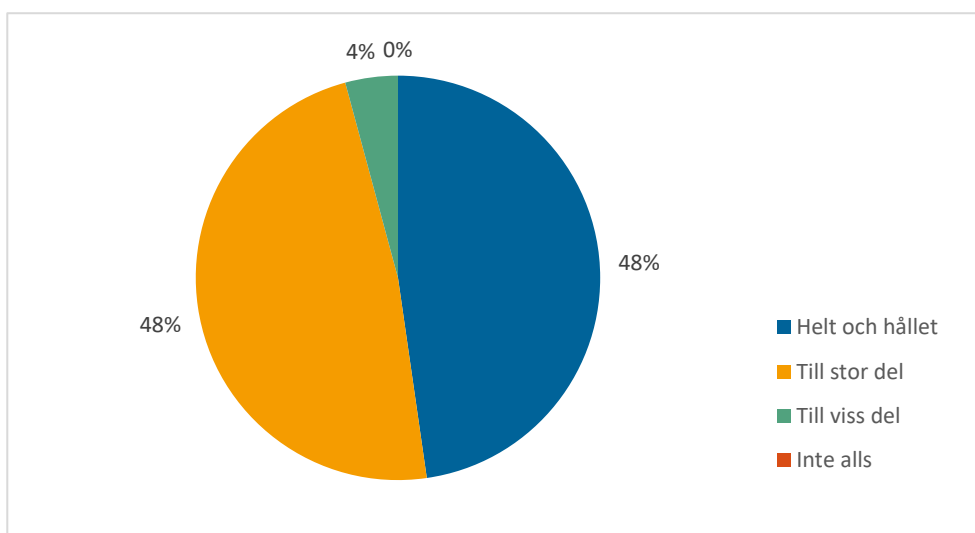
I flera skolor uppges att all undervisning är ”uppkopplad” även om den genomförs i skolan, så att eleverna lättare kan vara hemma och följa med i undervisningen. Rektor för en skola berättar att de direkt vid höstterminens början såg till att de nya eleverna fick lära sig de digitala system som skolan använder för distansundervisning.

Beredskap för ökad smittspridning eller förnyad stängning

I stort uttrycker de flesta rektorer att skolan har en plan för hur de ska klara av att fortsatt ge eleverna en god undervisning om skolan återigen skulle behöva stänga

helt eller delvis. Knappt hälften av rektorerna menar att de helt och hållet har en sådan beredskap, ytterligare knappt hälften menar att de till stor del har den beredskapen. I ett fåtal skolor är rektorns bedömning mer pessimistisk.

Diagram 8: Andel rektorerna som skattar att skolan har beredskap för att ge eleverna en god undervisning även om skolan behöver stänga helt eller delvis.

I många skolor menar rektorerna att de tack vare vårens distansundervisning och, i förekommande fall, den pågående distansundervisningen, har utvecklat rutiner och arbetssätt som skulle underlätta vid en förnyad stängning. Exempel på åtgärder i en skolas "pandemi-plan" är att lärare ska planera sin undervisning så att det är möjligt för någon annan att ta över vid behov och att lärare ska ange vilken kollega som är back-up i första hand. Vidare uppmanas elever och lärare att varje dag ta med sina datorer hem så att de alltid är redo om det blir aktuellt med distansundervisning.

Det är tydligt att olika typer av digitala plattformar fått en ökad betydelse i många skolor. Genom att planering och material i högre utsträckning läggs ut på dessa plattformar, underlättas inte bara för elever att följa undervisningen vid lättare sjukdom, utan också för vikarier och kollegor att ta över undervisningen vid lärares sjukdom. I en skola, där beredskapen inför förnyad stängning överlag uppfattas som god, ser rektor att det skulle behövas en del arbete för att få likvärdighet i hur lärarna informerar om sina lektionsplaneringar.

De åtgärder som har vidtagits i många skolor för att elever ska kunna följa undervisningen digitalt om de är hemma med lätta symtom, innebär samtidigt en stärkt beredskap för att klara av undervisningen om skolan behöver stänga igen. I skolor där dessa möjligheter inte finns beskrivs det som ett dubbelt arbete för lärarna att undervisa både i skolan och på distans, vilket innebär en sämre beredskap för en situation med ökad smittspridning men öppna skolor. En rektor framhåller också att skolan nu förvisso har de verktyg som behövs för att undervisa på distans, men att lärarnas kompetens när det gäller att undervisa på distans skulle behöva stärkas. Lärarna har hittills hittat olika lösningar med hjälp av skolans it-pedagog, men rektorn tror att lärarna skulle behöva mer fortbildning än så.

Bland det fåtal skolor där beredskapen inför förnyad stängning skattas lägre av rektor, kan skönjas att perioden hittills varit slitsam för lärarna och att rektorerna känner sig tveksamma till att göra upp beredskapsplaner som kan innebära mer av sådant som har upplevts som dubbelarbete av lärarna. En rektor som uppger sig inte ha en klar plan över hur undervisningen ska kunna genomföras vid en ny stängning, menar att hen, om situationen uppstår, då får arbeta fram en plan utifrån vad som behöver prioriteras först.

Oro för vissa moment i yrkeskurser och för elever på introduktionsprogram

Några rektorer uttrycker större farhågor för hur utbildningskvaliteten ska kunna säkras om skolan behöver stänga igen. När det gäller yrkesprogram handlar det om svårigheten att genomföra praktiska moment om inte en eventuell nedstängning skulle medge att eleverna kommer in i mindre grupper. Störst oro väcker eleverna på introduktionsprogrammen. En rektor menar att undervisningen skulle kunna genomföras även på distans, men det skulle innebära risk för negativa konsekvenser för elevernas psykosociala situation. Vid en delvis stängning skulle rektorn prioritera nya elever och låta elever i högre årskurs arbeta på distans. I en annan skola menar rektorn att en total återgång till distansundervisning skulle vara problematisk ur psykologisk synvinkel för de flesta elever och lärare. Däremot menar hen att distansundervisning ett par dagar i veckan skulle kunna fungera.

En stor frånvaro bland lärarna nämns av några rektorer som något som skulle vara särskilt svårt att lösa. En rektor uppger exempelvis att hen överväger att ta in studenter som vikarier om det skulle bli nödvändigt.

Slutdiskussion: Fortsatta utmaningar

Smittspridningen i samhället har tagit fart igen under hösten, vilket innebär att situationen för skolorna har förändrats under arbetet med att sammanställa resultaten av den här granskningen. När denna rapport publiceras i slutet av höstterminen 2020, är gymnasieskolorna återigen stängda och de flesta elever får sin undervisning på distans till slutet av terminen.

Även om rektorerna i denna granskning överlag beskriver en god beredskap för att återgå till distansundervisning, uttrycker flera rektorer att det skulle innebära stora påfrestningar för både lärare och elever. När denna rapport publiceras kan dessa påfrestningar ha hunnit drabba stora delar av elev- och lärarkåren. Detta från ett läge där det redan tidigare kommit signaler om att många lärare har en hög och svår arbetsbelastning.²⁰ Risken är stor att många skolor behöver hantera en hög frånvaro bland lärarna och elever, vilket rektorer i denna granskning beskrev som något som skulle vara svårt att lösa.

Distansundervisning riskerar att drabba många elever hårt.²¹ Ett stort antal elever fick redan i början av höstterminen en stor del av sin undervisning på distans, trots att skolorna var öppna. Det finns skolor där elever i år 2 och 3 undervisats på distans upp till 50 procent av tiden, detta efter att ha suttit hemma hela våren. Mot bakgrund av hur en längre tid av distansundervisning riskerar att påverka eleverna – minskad motivation, kunskapsstapp, isolering och psykisk ohälsa – är det viktigt att dessa skolor särskilt uppmärksammar elevernas mående och kunskapsutveckling.

I de flesta skolor menade rektor och elever att det när höstterminen började fanns god information om riktlinjer och åtgärder för att minska risken för smittspridning i skolan. I en del skolor beskrevs dock svårlösta utmaningar i form av trånga lokaler. I andra skolor beskrev eleverna att både elever och lärare lätt glömde bort förhållningsreglerna. Det mer allvarliga läget med smittspridningen innebär förhoppningsvis en ökad benägenhet att följa riktlinjerna när skolorna öppnar igen för vårterminen, medan skolor med trånga lokaler kan behöva tillämpa de nya möjligheterna att ha hela eller delar av undervisningen på distans²².

I många av landets gymnasieskolor handlar de stora utmaningarna framledes om att balansera olika behov där den ökade smittspridningen har gjort utmaningarna än större. Eleverna behöver ges möjlighet att ta igen kurser och moment och få stöd i att inhämta eventuella kunskapsstapp, samtidigt som nya moment riskerar att inte kunna genomföras. Det är också viktigt med en fortsatt nära uppföljning av elevernas mående och såväl elevernas som lärarnas arbetsbörda behöver hållas på

²⁰ Lärarförbundet (2020), "Läget är katastrofalt, pressat och ohållbart." *Lärarna syn på hur det fungerar att arbeta under covid-19*, <https://www.lararforbundet.se/artikelsidor/laget-ar-katastrofalt-pressat-och-ohaallbart>.

²¹ Sveriges elevkårer (2020), "Varannan elev mår sämre när studier sker på distans", <https://sverigeselevkarer.se/nyheter/varannan-elev-mar-samre-nar-studier-sker-pa-distans>.

²² Utbildningsdepartementet (2020), Gymnasieskolor får möjlighet att vidta fler åtgärder för att undvika trängsel och minska smittspridning. Pressmeddelande 2020-11-18.

en rimlig nivå för att inte orsaka ytterligare stress. Allt detta arbete behöver samtidigt ske på ett sådant sätt att risken för smittspridning minimeras.

För att ge eleverna så goda möjligheter som möjligt att komma vidare med sin utbildning kan fler skolor behöva hitta sätt att möjliggöra en blandad undervisningssituation. Det är av stor vikt att undvika både smittspridning och att elever missar undervisning i onödan – på grund av egna milda symtom eller på grund av att lärare måste stanna hemma vid lättare sjukdom. Det är dock inte en enkel fråga och bidrar även till att försvåra arbetssituationen för lärarna.²³ Som Skolinspektionen har påtalat i tidigare granskningar av undervisningen under pandemin, är det i många skolor möjligt att följa undervisningen i skolan på distans, medan det i andra skolor saknas sådana möjligheter. Här skulle skolor inom samma huvudman kunna utbyta erfarenheter mellan varandra för att hitta sätt att bedriva en samlad undervisning utan att det innebär ett stort merarbete som belastar lärare ytterligare.

Utveckla kvaliteten vid fortsatt distansundervisning

Mycket tyder på att pandemin kommer att prägla skolan en längre tid, vilket kan innebära att många elever en tid framöver får en stor del av undervisningen på distans. Samtidigt som det innebär en stor risk för negativa konsekvenser för många elever, ser både rektorer och elever att det kan finnas vinster med att kunna bedriva viss undervisning på distans även när läget återgår till det vanliga. Det handlar både om att se till de enskilda elever som faktiskt gynnats av att kunna följa undervisningen hemifrån, men också om distansundervisning som ett verktyg för att kunna genomföra undervisning som annars inte hade blivit av, till exempel anordna kurser i ämnen där det är svårt att få tag på lärare eller som en möjlighet för en krasslig elev att vara hemma men ändå inte missa allt.

Eftersom distansundervisning kan vara fortsatt aktuell både under den fortsatta pandemin och efter, vill Skolinspektionen peka på några aspekter som kan behöva uppmärksammas för att utveckla och höja kvaliteten i undervisning på distans. Dessa aspekter har blivit tydliga genom de intervjuer med rektorer och elevkårsrepresentanter som har gjorts inom ramen för denna granskning, men har också uppmärksammats i Skolinspektionens tidigare granskningar av distansundervisningen. För en fördjupad bild, se tidigare rapporter från våren och hösten.²⁴

Generellt har eleverna upplevt ett sämre *lärarstöd och kommunikation* kring undervisningen och elevernas arbete under distansundervisningen jämfört med vanlig undervisning i klassrum. Via rektorernas utsagor framkommer att också lärarna har tyckt att det varit svårare att "läsa av" eleverna och till exempel veta om alla har förstått och hänger med i undervisningen. Det är alltså svårare för lärarna att veta om det sker ett lärande och en kunskapsutveckling.

²³ Lärarförbundet (2020), "Läget är katastrofalt, pressat och ohållbart." *Lärarna syn på hur det fungerar att arbeta under covid-19.*

²⁴ Skolinspektionen (2020), *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19 pandemin: En första delredovisning utifrån intervjuer med 45 rektorer*; Skolinspektionen (2020), *Gymnasieskolors distansundervisning under covid-19*, dnr SI 2020:3264; Skolinspektionen (2020), *Gymnasieskolors utmaningar inför höstterminen 2020*, dnr SI 2020:3264.

I flera skolor nämner både rektorer och elevkårsrepresentanter matematik som ett ämne där lärandet försvårats under distansundervisningen. En rektor framhåller att det varit svårt för lärarna att *variera undervisningen* när den sker på distans och ser det som en möjlig förklaring till att förutsättningarna för elevernas lärande försämrats. En annan rektor lyfter att det vore värdefullt att hitta former för att även undervisa vissa praktiska moment digitalt. Elever efterlyser också bättre möjligheter till diskussion och samarbete sinsemellan.

I många skolor krävs också ett fortsatt arbete för att även när undervisningen sker på distans möjliggöra *anpassningar till olika elever och elevgrupper*. Det handlar dels om att hitta lösningar för de elever som har svårt att studera hemifrån eller av andra skäl har särskilt svårt att tillgodogöra sig undervisningen på distans, dels om att inom ramen för distansundervisningen hitta sätt att möta olika elevers eller elevgruppers behov av stöd i lärandet.

Några rektorer lyfter att distansundervisning innebär andra förutsättningar för *bedömning och betygssättning*. Fortsatt distansundervisning kan kräva diskussion kring vad som kan utgöra underlag för bedömning och examinationsformer och hur sambedömning kan gå till.

För att höja kvaliteten avseende lärarstöd, variation i undervisningen, anpassning till elevernas behov och arbetet med att bedöma elevernas kunskaper, behöver lärarna för egen del få möjlighet till lärande som tar sikte på undervisning som bedrivs på distans. Erfarenhetsutbyte kan vara en viktig del, eftersom rapporter som denna visar att skolor har kommit olika långt.

Förutom att fortsatt arbeta flexibelt och individanpassat för att följa upp och stödja elevernas kunskapsutveckling och mående, ser Skolinspektionen också att det i många skolor finns ett behov av att *involvera eleverna* mer – både vad gäller att fånga upp deras upplevelser och synpunkter och att hålla dem informerade om skolans utmaningar, prioriteringar och strategier för att ge dem alla en god utbildning under de omständigheter och den osäkerhet som pandemin innebär.

Bilaga

Urval och genomförande

Skolinspektionen har i denna granskning av gymnasieskolornas arbete under höstterminen genomfört video- eller telefonintervjuer med 225 rektorer under vecka 35–42 hösten 2020. I 219 av skolorna har Skolinspektionen också genomfört en gruppintervju via video eller telefon med vanligtvis fyra elever. I huvudsak är det elever från elevrådet som representerat skolans elever i intervjun.

Inspektionssamtalen med rektorer omfattade cirka 60 minuter med fokus på följande områden: 1) *rektors planering och uppföljning framåt mot bakgrund av (vårens) distansundervisning* (möjlighet att under hösten kompensera för moment som inte kunde genomföras under distansundervisningen), 2) *stöd till elever som påverkats negativt i sin kunskapsutveckling eller mående av distansundervisningen* (omfattar stöd och stimulans till elever vars kunskapsutveckling har påverkats negativt av distansundervisningen och hälsofrämjande arbete med fokus på elever som behöver stöd av elevhälsan mot bakgrund av distansundervisningen) samt 3) *organisering och planering inför läsåret 2020/21 med anledning av pandemin* (omfattar åtgärder för att minska smittspridning och beredskap för att ge en god undervisning om skolan helt eller delvis behöver stänga).

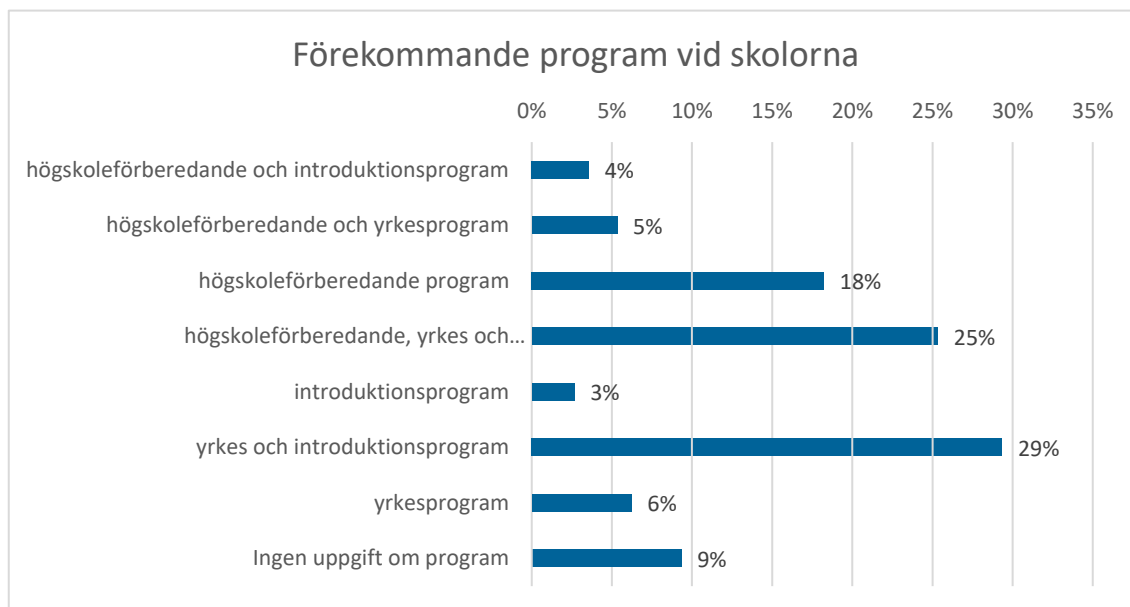
Under samtalen fick rektorerna skatta hur arbetet kring dessa tre områden fungerat. Rektorerna fick även beskriva vad i arbetet de uppfattade har fungerat bra och vilka utmaningar de ser. Rektorernas svar sammanställdes skriftligt av inspektörerna och rektorerna hade efteråt möjlighet att justera eventuella felaktigheter. Inspektionssamtalen med eleverna omfattade cirka 30 min och syftade dels till att fånga upp hur eleverna upplevde och påverkades av vårens distansundervisning, dels till att fånga elevperspektivet på skolans arbete inom samma tre områden som inspektionssamtalen med rektor fokuserade på – möjlighet att ta igen missade moment, stöd från skolan för att komma ikapp kunskapsmässigt eller för att må bra samt skolans hantering av åtgärder mot smittspridning. Eleverna fick svara på skattningsfrågor kopplade till dessa områden. Därefter fördes uppgifterna in i ett digitalt inrapporteringsystem för att möjliggöra kvantitativa analyser av rektorernas och elevernas skattningar samt kvalitativa analyser av hela intervjuerna. Denna rapport baseras på kvantitativa uppgifter från samtliga 225 skolor och en kvalitativ analys av 54 skolor.

De flesta diagram som presenteras i rapporten bygger på svar från mellan 220 och 225 rektorer och från elevrepresentanter för mellan 191 och 217 skolor. När det gäller rektorers och elevers skattning av i vilken utsträckning eleverna under höstterminen kan erbjudas att ta igen moment eller kurser som har skjutits upp, redovisas rektorers svar för 166 skolor och elevers svar för 161 skolor – det lägre antalet svar beror här på att svarsalternativet "inte aktuellt" har exkluderats för att endast fånga svar från skolor där eleverna har missat moment som de behöver ta igen. En av orsakerna till det lägre antalet svar från eleverna beror på att vissa skolor endast haft språkintrouktionselever, där utredarnas bedömning varit att de varit för kort tid i skolan eller inte behärskat språket tillräckligt för att kunna ta ställning till en eller flera skattningsfrågor.

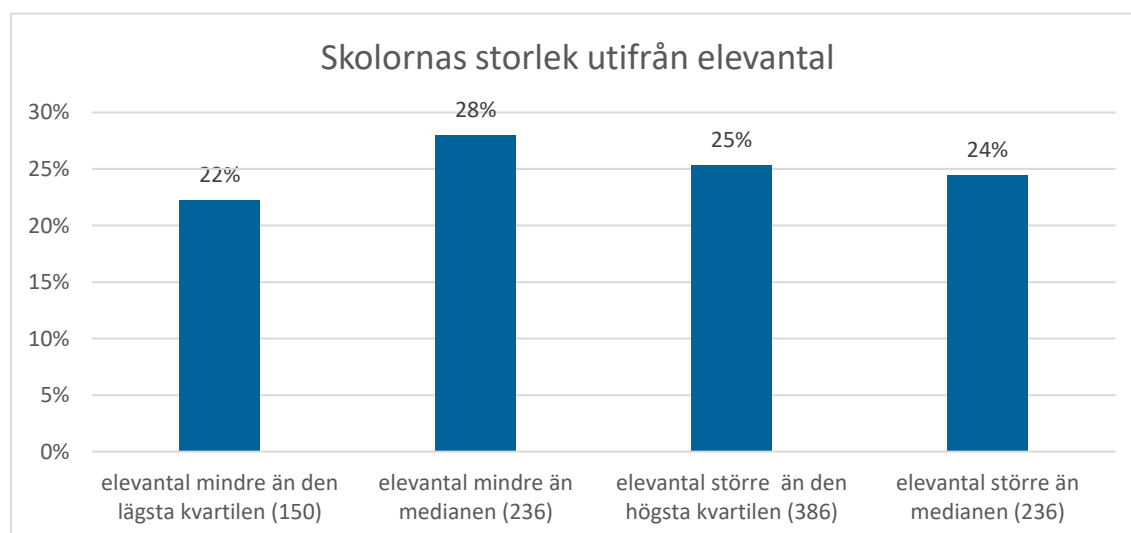
Granskade gymnasieskolor

De granskade gymnasieskolorna är utvalda i syfte att fånga en variation av skolenheter i landet. I urvalet ingår därför gymnasieskolor som har en variation avseende:

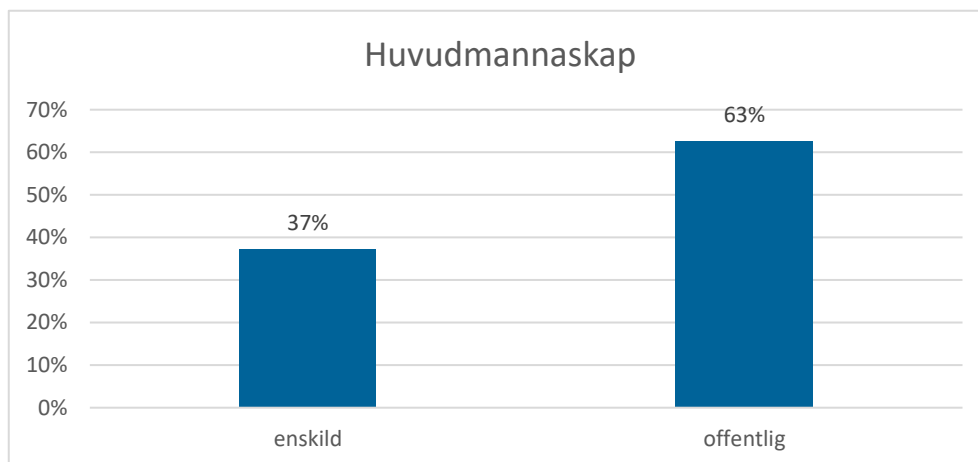
Programkombinationer – högskoleförberedande program, yrkesförberedande program, introduktionsprogram och kombinationer av dessa.

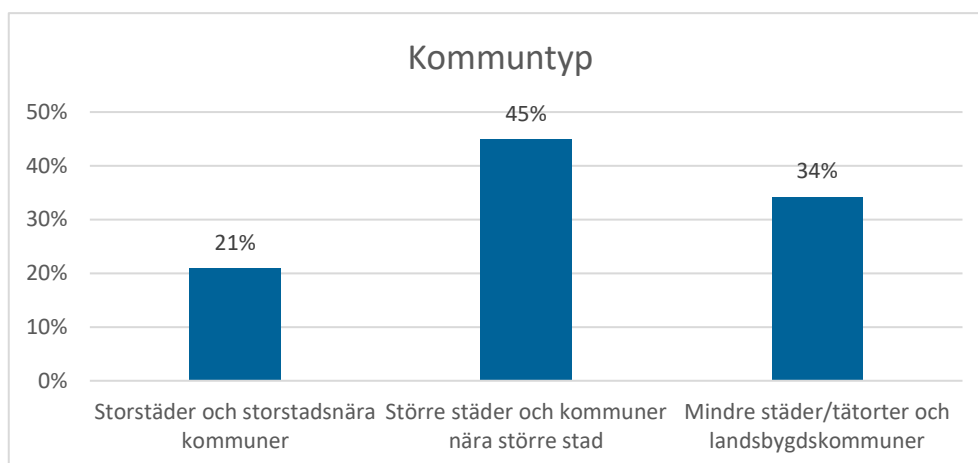
Skolenheter av olika storlek, sett till elevantal.

Huvudmannatyp; drygt en tredjedel av gymnasieskolorna i granskningen var enskilda huvudmän vilket är högre än riksgenomsnittet.

Kommuntyp, uppdelat på Sveriges kommuner och regioners (SKR:s) indelning i "mindre städer/tätorter och landsbygdskommuner", "större städer och kommuner nära större stad" och "storstäder och storstadsnära kommuner".

Enligt Skolinspektionens urvalsprinciper exkluderas skolenheter som förväntas bli utvalda i andra kvalitetsgranskningar eller tillsyn under samma läsår (läsår 20/21).